

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ..... XIX
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Το ζήτημα της εφαρμογής του εργατικού δικαίου στο πλαίσιο της σύγχρονης αθλητικής πραγματικότητας

1. Οι θεμελιακοί άξονες του σύγχρονου αθλητισμού..... 1
 1.1. Η ευρεία διεθνοποίηση της αθλητικής δραστηριότητας..... 1
 1.2. Η οργανωτική θεσμοποίηση της αθλητικής δραστηριότητας..... 2
 1.2.1.. Η λειτουργία του αθλητισμού μέσω ιδιωτικών οργανωτικών φορέων..... 2
 1.2.2.. Η πυραμιδοειδής θεσμική δομή των αθλητικών φορέων..... 3
 1.2.3.. Η αρχή της αποκλειστικότητας..... 5
 1.2.4. Υπαγωγή των αθλητών στους αυτόνομους αθλητικούς κανονισμούς 7
 1.2.5.. Η ύφανση ενός κλειστού ρυθμιστικού συστήματος..... 8
 1.3. Η προϊούσα εμπορευματοποίηση και εντατικοποίηση του αθλητισμού..... 10
 1.4. Μερική σύνοψη..... 14
2. Η υπαγωγή των αθλητών στο πεδίο εφαρμογής του εργατικού δικαίου ως βασικό ερευνητικό ζήτημα της παρούσας μελέτης 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Το ζήτημα του ex lege νομικού χαρακτηρισμού της έννομης σχέσης - ιδίως η περίπτωση της τυπικής διάκρισης επαγγελματιών και ερασιτεχνών αθλητών

1. Ο υποχρεωτικός νομικός χαρακτηρισμός της έννομης σχέσης των αθλητών ως κομβικό σημείο του ελληνικού νομικού πλαισίου..... 19
 1.1. Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες νομικού χαρακτηρισμού της σχέσης εργασίας των αθλητών από τον ίδιο τον εκάστοτε αθλητικό νόμο 19
 1.2. Η τυπική διάκριση που προβλέπει ο ν. 2725/1999 και οι νομικές συνέπειές της..... 23
 1.3. Η στάση της νομολογίας και της θεωρίας..... 32
 1.4. Μερική σύνοψη..... 40
2. Η δεσμευτικότητα του νομικού χαρακτηρισμού της έννομης σχέσης από το νομοθέτη 41
 Σελ.
 2.1. Η κομβική σημασία του ex lege νομικού χαρακτηρισμού της έννομης σχέσης των αθλητών.. 41
 2.2. Ο ορθός νομικός χαρακτηρισμός ως αρμοδιότητα του πυρήνα της δικαιοδοτικής λειτουργίας 43
 2.3. Η αγνόηση του ανακριβούς ex lege νομικού χαρακτηρισμού, όπως αποτυπώνεται στη νομολογία των δικαστηρίων 46
 2.4. Μερική σύνοψη..... 56
3. Το γενικό συνταγματικό πλαίσιο διαμόρφωσης της εργατοδικαιικής προστασίας..... 58
 3.1. Η ιδιαίτερη προστατευτική φόρτιση της εξαρτημένης εργασίας και του εργατικού δικαίου 58
 3.2. Το συνταγματικό πλαίσιο προστασίας της εξαρτημένης εργασίας..... 62
 3.3. Μερική σύνοψη..... 74
4. Η διασφάλιση ελάχιστης εργατοδικαιικής προστασίας ως εκδήλωση της κρατικής υποχρέωσης προστασίας των συνταγματικών δικαιωμάτων..... 74
 4.1. Η θεωρία της κρατικής υποχρέωσης προστασίας των συνταγματικών δικαιωμάτων: σύντομη εισαγωγή 74
 4.2. Η δογματική θεμελίωση των κρατικών υποχρεώσεων προστασίας..... 79
 4.3. Η ειδικότερη εκδήλωση της κρατικής υποχρέωσης προστασίας στο νόμο και τις δικαστικές αποφάσεις 83
 4.4. Ειδικότερα η υποχρέωση προστατευτικής παρέμβασης του κράτους στο πεδίο ενεργοποίησης της ιδιωτικής αυτονομίας και ιδίως της συμβατικής ελευθερίας..... 90
 4.5. Τελικά: Οι κρατικές υποχρεώσεις προστασίας ως θεμελιώδης νομιμοποιητική βάση του εργατικού δικαίου 98
 4.6. Η ειδικότερη οριοθέτηση του ελάχιστου επιπέδου προστασίας..... 112
 4.6.1.. Η διπλή δυσκολία καθορισμού των οφειλόμενων μέτρων ελάχιστης προστασίας..... 112
 4.6.2.. Έλεγχος της προδήλως ανεπαρκούς προστασίας..... 116
 4.6.3.. Έλεγχος με αξιοποίηση της αρχής της αναλογικότητας..... 117
 4.6.4.. Η πολυμερής στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων και το περιθώριο εκτίμησης του νομοθέτη 121
 4.7. Περιπτώσεις εφαρμογής συνταγματικών υποχρεώσεων προστασίας στην ελληνική νομολογία: ενδεικτική σταχυολόγηση 125
 4.7.1.. Εισαγωγική προδιάθεση..... 125
 4.7.2.. Εφαρμογή των συνταγματικών υποχρεώσεων προστασίας με έμφαση του δικαστικού ελέγχου στο ελάχιστο επίπεδο προστασίας.....

4.7.3.. Εφαρμογή των συνταγματικών υποχρεώσεων προστασίας με έμφαση του δικαστικού ελέγχου στην προσβολή της αμυντικής διάστασης των δικαιωμάτων του άλλου μέρους από τα ληφθέντα μέτρα προστασίας..	132
4.8. Μερική σύνοψη.....	139
Σελ.	
5. Έλεγχος παραβίασης των κρατικών υποχρεώσεων προστασίας λόγω αποκοπής των αθλητών από το πεδίο εφαρμογής του εργατικού δικαίου.....	140
.....	140
5.1. Εισαγωγική προδιάθεση.....	140
5.2. Ανεπίτρεπτος νομοθετικός περιορισμός στην επαγγελματική ελευθερία των φαινομενικά ερασιτεχνών αθλητών	146
5.3. Ανεπαρκές το επίπεδο προστασίας των φαινομενικά ερασιτεχνών αθλητών στο πλαίσιο της ιδιωτικής έννομης σχέσης τους όσον αφορά το καθεστώς λύσης της σύμβασης και μετεγγραφής τους σε άλλο σωματείο.....	151
5.3.1.. Η δυνατότητα απεμπλοκής από το συμβατικό δεσμό ως ελάχιστη νομική προστασία ..	151
5.3.2.. Το αντίθετο συμφέρον διατήρησης του συμβατικού δεσμού και η ύπαρξη σπουδαίου λόγου καταγγελίας	155
5.3.3.. Σύμφωνη και η κρατούσα τάση στη νομολογία.....	159
5.3.4.. Έλεγχος συμβατότητας ειδικά της διαδικασίας και της χρονικής περιόδου έγκρισης των μετεγγραφών με το συνταγματικό πλαίσιο	162
5.4. Προβληματικό το καθεστώς προστασίας των φαινομενικά ερασιτεχνών αθλητών κατά τη λειτουργία της συμβατικής σχέσης	165
5.4.1.. Εσφαλμένη η παρακολούθηση από το νομοθέτη ειδικά για τους ψευδοερασιτέχνες αθλητές του ανιδιοτελούς προτύπου της ερασιτεχνικής άθλησης.....	165
5.4.2.. Αναγκαία η αναβάθμιση των νομικών δυνατοτήτων προστασίας των αθλητών στο πλαίσιο της έννομης σχέσης τους με το αθλητικό σωματείο.....	166
5.5. Μερική σύνοψη.....	174
6. Η διαφοροποίηση της εργατοδικαιικής προστασίας των αθλητών ως παραβίαση της αρχής της ισότητας	175
6.1. Η αρχή της ισότητας ως όριο στη νομοθετική αυθαιρεσία.....	175
6.2. Η δυσμενής διάκριση σε βάρος των εργαζόμενων αθλητών.....	181
6.3. Ειδικότερα η δυσμενής διάκριση σε βάρος των ψευδοερασιτεχνών αθλητών παραβιάζει την αρχή της ισότητας, αφού βασίζεται σε μη ουσιώδες κριτήριο.....	185
6.4. Το σύστημα τυπικού χαρακτηρισμού των ερασιτεχνών αθλητών ειδικά ως διάκριση λόγω φύλου	193
6.5. Μερική σύνοψη.....	197
7. Το γενικό συμφέρον, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του κράτους για τον αθλητισμό και η βιωσιμότητα των αθλητικών σωματείων ως βάση δικαιολόγησης του ελλείμματος νομικής προστασίας.....	198
7.1 Το γενικό συμφέρον ως περιορισμός των συνταγματικών δικαιωμάτων και δικαιολογητική βάση διακρίσεων	198
7.2 Το ά. 16 παρ. 9 Σ. και η συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας του αθλητισμού.....	201
Σελ.	
7.3. Οι ειδικότερες εκφάνσεις του γενικού συμφέροντος στον αθλητισμό.....	206
7.3.1. Η κρίσιμη διάκριση μεταξύ οικονομικών-αγωνιστικών συμφερόντων και οργανωτικών-ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων	206
7.3.2. Ειδικότερα, η διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των ομάδων ως μερικότερη έκφραση του συμφέροντος του αθλητισμού	210
7.4. Μερική σύνοψη.....	220
8. Ειδικότερα, ο ψευδής νομικός χαρακτηρισμός ως προσβολή της περιουσίας.....	221
8.1. Η ένταξη των ενοχικών δικαιωμάτων στην υπερνομοθετική προστασία της περιουσίας.....	221
8.2. Η ex lege αποκοπή από το εργατικό δίκαιο ως στέρηση προστατευόμενων στοιχείων της περιουσίας	222
8.3. Μερική σύνοψη.....	231
9. Τελική σύνοψη.....	232
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	
Η γνησία διάκριση ερασιτεχνών και επαγγελματιών αθλητών	
1. Η σημασία και οι ιστορικές καταβολές της διάκρισης ερασιτεχνών και επαγγελματιών αθλητών	235
1.1. Εισαγωγικά: το ιδιαίτερο νομικό ενδιαφέρον του επαγγελματικού αθλητισμού.....	235
1.2. Το ιστορικό πλαίσιο διαμόρφωσης της διάκρισης ερασιτεχνών και επαγγελματιών αθλητών..	236
1.3.	239
Η ανιδιοτέλεια ως κεντρικός άξονας της παραδοσιακής έννοιας του ερασιτεχνισμού στην άθληση και ως στοιχείο του νομικού χαρακτηρισμού	239

1.4. Μερική σύνοψη.....	244
2. Το ουσιαστικό περιεχόμενο της διάκρισης επαγγελματιών και ερασιτεχνών αθλητών	244
2.1. Η ύπαρξη συμβατικής υποχρέωσης για παροχή εργασίας ως ουσιώδες περιεχόμενο της διάκρισης	244
2.2. Ειδικότερα: Η εξέταση της διάκρισης ερασιτέχνη - επαγγελματία στο πλαίσιο της σχέσης εξαρτημένης εργασίας	246
2.3. Η κατάρτιση σύμβασης ή σχέσης ιδιωτικού δικαίου ως αναγκαία προϋπόθεση.....	249
2.4. Τελικά: η παροχή εργασίας ως κρίσιμο στοιχείο της διάκρισης.....	253
2.4.1.. Εργασία είναι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ή συμπεριφορά	254
2.4.2.. Δραστηριότητα για την ικανοποίηση ξένης ανάγκης.....	255
2.4.3.. Δραστηριότητα η οποία στην οικονομική ζωή αξιολογείται ως εργασία.....	257
2.5. Η στάθμιση του σκοπού της αθλητικής δραστηριότητας ως καθοριστικό κριτήριο.....	259
2.6. Μερική σύνοψη.....	264
Σελ.	
3. Ενδείξεις για τη διάκριση μεταξύ ερασιτέχνη και επαγγελματία αθλητή.....	264
3.1. Η τυπολογική αξιοποίηση αντικειμενικών και δευτερευόντως υποκειμενικών ενδείξεων.....	264
3.2. Οι αντικειμενικές συνθήκες απασχόλησης του αθλητή.....	266
3.3. Η χρονική διάρκεια της αθλητικής απασχόλησης.....	270
3.4. Η καταβολή αμοιβής και το ύψος της ως κριτήριο διάκρισης.....	272
3.4.1.. Εισαγωγική προδιάθεση για την αμοιβή στον ερασιτεχνικό αθλητισμό.....	272
3.4.2.. Η παροχή αμοιβής ως ένδειξη υπέρ του επαγγελματικού χαρακτήρα της αθλητικής δραστηριότητας	272
3.4.3.. Ειδικότερα το ύψος της οικονομικής παροχής ως ένδειξη.....	275
3.4.4.. Η ιδιαίτερη σημασία της καταβολής αμοιβής ως αρνητικής ένδειξης.....	284
3.5. Το οικονομικό πλαίσιο διεξαγωγής του αθλητικού γεγονότος.....	288
3.5.1.. Εισαγωγικές επισημάνσεις.....	288
3.5.2.. Η παράλληλη οικονομική δραστηριότητα του ίδιου του αθλητή.....	289
3.5.3.. Η οικονομική διάσταση του αθλητικού γεγονότος.....	291
3.6. Η επιβοηθητική αξία των υποκειμενικών ενδείξεων.....	296
3.6.1.. Εισαγωγικές επισημάνσεις.....	296
3.6.2.. Ο νομικός χαρακτηρισμός τον οποίο συμφώνησαν τα μέρη	296
3.6.3.. Η βούληση του σωματείου και του αθλητή ως προς τις παροχές.....	298
3.6.4.. Η οικονομική δυνατότητα του σωματείου.....	302
3.7. Μερική σύνοψη.....	304
4. Παρέκβαση: μεταφορά των προταθέντων κριτηρίων διάκρισης σε άλλες, συγκρίσιμες περιπτώσεις	305
4.1. Εισαγωγικά: διάκριση με βάση τον κύριο σκοπό της δραστηριότητας.....	305
4.2. Η απασχόληση στο πλαίσιο μαθητείας ή απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.....	307
4.3. Η απασχόληση στο πλαίσιο ακαδημαϊκών σπουδών, επιστημονικής έρευνας ή υποτροφίας... ..	314
4.4. Μερική σύνοψη.....	322
5. Τελική σύνοψη.....	322
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	
Οι έννομες σχέσεις του επαγγελματία αθλητή	
1. Το πλέγμα εννόμων σχέσεων του επαγγελματία αθλητή.....	325
1.1. Εισαγωγικά.....	325
1.2. Το νομοθετικό πλαίσιο διαμόρφωσης των εννόμων σχέσεων του αθλητή.....	326
1.2.1.. Τα δύο μοντέλα σχέσεων του κράτους με τις αθλητικές ομοσπονδίες.....	326
1.2.2.. Ο θεμελιώδης διαχωρισμός επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού στο ελληνικό νομοθετικό	327
πλαίσιο	327
Σελ.	
1.2.3.. Ο καθοριστικός ρόλος των αθλητικών ομοσπονδιών στην έννομη σχέση.....	328
1.3. Μερική σύνοψη.....	329
2. Η σύγχρονη έννοια της εξαρτημένης εργασίας.....	329
2.1. Η κεντρική σημασία της εξάρτησης στο σύστημα της εργατοδικαιικής προστασίας.....	329
2.2. Οι προταθείσες θεωρίες για την εξάρτηση.....	331
2.3. Τα κλασικά κριτήρια εξάρτησης ως ενδείξεις.....	334
2.4. Η αποτυχία των κλασικών κριτηρίων εξάρτησης να συλλάβουν τις δομές εργασιακών σχέσεων της νέας	335
οικονομίας	335
2.5. Νέες θεωρίες για την εξάρτηση.....	338
2.5.1.. Η ετεροαξιοποίηση της εργασίας.....	338
2.5.2.. Η στάθμιση επιχειρηματικών κινδύνων και επιχειρηματικών ευκαιριών.....	338
2.6. Η πλουραλιστική τυπολογική προσέγγιση της εξάρτησης - οι ενδείξεις εξάρτησης ως κινητό σύστημα	340
340	
2.7. Μερική σύνοψη.....	346

3.	Ο νομικός χαρακτηρισμός της έννομης σχέσης του αθλητή ως σύμβασης εξαρτημένης εργασίας	346
3.1.	Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες νομοθετικής ρύθμισης των αθλητικών εννόμων σχέσεων.....	346
3.2.	Η στάση της ελληνικής θεωρίας και νομολογίας υπέρ της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας,...	349
3.3.	Η εφαρμογή των κριτηρίων εξάρτησης στον αθλητισμό.....	356
3.3.1..	Εισαγωγικά.....	
356		
3.3.2..	Ομαδικά αθλήματα.....	357
3.3.3..	Ατομικά αθλήματα.....	364
3.3.4..	Η παροχή αθλητικών υπηρεσιών ως δευτερεύουσα ή χρονικά περιορισμένη απασχόληση	
368		
3.3.5..	Η επίδραση του αυξημένου βαθμού πρωτοβουλίας του αθλητή ως προς την ύπαρξη εξάρτησης	
	371	
3.3.6..	Ο αθλητής ως υπάλληλος ή εργάτης.....	373
3.3.7..	Ο αθλητής ως διευθύνων υπάλληλος.....	377
3.4.	Μερική σύνοψη.....	378
4.	Ο νομικός χαρακτηρισμός της έννομης σχέσης του αθλητή ως σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών	379
4.1.	Αθλητές συνεπιχειρηματίες ή ανεξάρτητοι επαγγελματίες.....	379
4.2.	Ανεξάρτητοι επαγγελματίες ειδικά οι κορυφαίοι αθλητές.....	380
4.3.	Δυνατότητα συμφωνημένης απομάκρυνσης από το εργατικό δίκαιο σε περίπτωση αξιολογής παράλληλης επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	382
382		
Σελ.		
4.4.	Δυνατότητα συμβατικής απομάκρυνσης από το εργατικό δίκαιο σε περιπτώσεις απουσίας ανάγκης προστασίας του αθλητή	
		384
4.5.	Επιμερισμός της εργατοδικαιικής προστασίας των αθλητών ανάλογα με το εισόδημά τους.....	385
4.6.	Κριτική.....	
386		
4.6.1..	Εισαγωγική προδιάθεση.....	386
4.6.2..	Η ανάγκη κοινωνικής προστασίας ως δικαιολογητικό θεμέλιο της εργατοδικαιικής προστασίας	
387		
4.6.3..	Αντίκρουση.....	389
4.7.	Ειδικότερα η δυνατότητα δικαιοπρακτικού επηρεασμού του νομικού χαρακτηρισμού από τα μέρη	390
4.7.1..	Η αρνητική στάση της κρατούσας θεωρίας ως προς το νομικό χαρακτηρισμό της σύμβασης από τα ίδια τα μέρη	390
4.7.2..	Οι υποστηριχθείσες παραλλαγές της δυνατότητας δικαιοπρακτικού νομικού χαρακτηρισμού στη γερμανική θεωρία και νομολογία	
		393
4.7.2.1.	Η νομολογία του BAG.....	394
4.7.2.2.	Η άποψη του Lieb.....	396
4.7.2.3.	Η άποψη του Fenn.....	396
4.7.2.4.	Η άποψη του Preis.....	398
4.7.2.5.	Η άποψη του Richardi.....	399
4.7.2.6.	Η άποψη του Wank.....	400
4.7.3..	Κριτική.....	
401		
4.7.4..	Κριτική ειδικά κατά της βιβλιογραφικής μετάστασης των παραπάνω θεωριών επί του νομικού χαρακτηρισμού της σύμβασης εργασίας των αθλητών.....	405
4.8.	Μερική σύνοψη.....	411
5.	Νομικός χαρακτηρισμός της έννομης σχέσης του αθλητή ειδικά με τις αθλητικές ομοσπονδίες	411
5.1.	Το γενικό πλαίσιο σύνδεσης του αθλητή με τις αθλητικές ομοσπονδίες.....	411
5.1.1..	Μια νέα προβληματική για τον ελληνικό νομικό κόσμο.....	411
5.1.2..	Η επίδραση των ομοσπονδιών στις εργασιακές σχέσεις των αθλητών.....	412
5.1.3..	Οι ιδιαιτερότητες του ελληνικού ρυθμιστικού πλαισίου ως προς τη θέσπιση των αθλητικών Κανονισμών	414
5.2.	Έννομες σχέσεις ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου;.....	422
5.3.	Έννομες σχέσεις σωματειακής φύσης;.....	426
5.3.1..	Οι προσπάθειες σωματειακής θεμελίωσης της έννομης σχέσης στη γερμανική θεωρία και νομολογία	426
5.3.2..	Κριτική.....	
430		
5.4.	Σχέση εξαρτημένης εργασίας.....	432
Σελ.		
5.4.1..	Εισαγωγική προδιάθεση.....	432
5.4.2..	Η αθλητική ομοσπονδία ως (αυτοτελής) εργοδότης.....	433

5.4.3.. Η αθλητική ομοσπονδία και η διάσπαση της εργοδοτικής ιδιότητας.....	436
5.4.3.1. Η έννοια του μερικού εργοδότη.....	436
5.4.3.2. Οι αθλητικές ομοσπονδίες και η προβληματική των ομίλων επιχειρήσεων.....	438
5.4.3.3. Η αξιοποίηση της θεωρίας περί έμμεσης σχέσης εργασίας.....	433
5.4.4.. Η υποστηρικθείσα σχέση εργασίας των αθλητών με τις αθλητικές ομοσπονδίες - συμπερασματική κριτική θέση.....	446
5.5. Suí generis ενοχική σχέση.....	451
5.6. Έννομη σχέση συλλογικού εργατικού δικαίου –ιδίως στην περίπτωση των κανονισμών.....	455
5.7. Η έννομη σχέση των αθλητών με τις ομοσπονδίες ειδικά για τη συμμετοχή στις εθνικές ομάδες.....	457
5.8. Μερική σύνοψη.....	462
6. Τελική σύνοψη.....	463
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	
Τελικές Συμπερασματικές θέσεις	
1. Τελικές Συμπερασματικές Θέσεις.....	465
Βιβλιογραφικός Πίνακας	
1. Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία.....	473
2. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	486
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	503